

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopni ceni: Inzerat na vsi strani 40 K, na 1/2 strani 25 K, na 1/4 strani 15 K in na 1/8 strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 24. V Ljubljani, 31. decembra 1903. Leto XX.

Obseg: Gnojenje vinogradov. — Živinoreja in izmolzovanje. — Pereče vprašanje glede dobave brezobrestnih posojil kakor tudi ameriških podlog iz državnih in deželnih nasadov. — Kmetški gozdovi in skrb za nje od strani države. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Gnojenje vinogradov.

(Piše R. Dolenc.)

(Dalje in konec.)

Samoobsebi je umevno, da se more pri gnojenju po novejšem vipavskem načinu, ki sem ga pojasnil v zadnji številki »Kmetovalca«, delo, kakor se pravi, tudi »prevzeti«. Prevzame se pa delo zato, da je mogoče z več delavci hkrati delati, če so na razpolago, ter da gre hitreje izpod rok. Prevzame se pa delo stem, da se druga skupina delavcev, obstoječa istotako iz kopača, trebača, gnojilca ter dveh nosačev, nastavi na drugem, desnem koncu zagnojenju namenjenega oddelka vinograda ter isto delo opravlja od desne proti levi, ki ga prva skupina opravlja od leve proti desni. Če se tako dela, prideta končno obe skupini v sredi skupaj, na kar se obe lotita poravnavanja, in sicer ne na koncih, ampak iz sredine, kjer zemlje v dveh jarkih manjka. Po poravnanju je treba le še napnence spraviti izčasne pokončne lege v pravo, stalno, kolikor mogoče proti tlom nagnjeno légo, in delo je končano. Po množini porabljenega gnoja, oziroma mešanca, izda tako izvršena gnojitev za 8, 10 do 12 let.

3. Gnojitev v posamezne jamice.

Kjer nimajo toliko gnoja, oziroma mešanca, na razpolago, da bi mogli po prej opisanem načinu trte zagnojiti v jarke kar za 8, 10 do 12 let, jih zagnoje v jamice le za 5 do kvečjemu 6 let. Vrši se ta način gnojenja, kakor kaže podoba 81.

Delavci imajo le lopate. K vsaki vrsti trt, kolikor jih mislijo hkrati gnojiti, je treba enega, za donajanje gnoja, oziroma mešanca, pa po potrebi 2 do 4. En

delavec stopi z lopato v I. vrsti k najvišji trti (št. 1) ter napravi okoli nje 45 do 60 centimetrov široko ter kvečjemu 30 cm globoko okroglo jamico. Iz te jamice vzeto zemljo zmeče na kupček *a* med I. in II. vrsto trt. Dokler ta delavec dela jamico, morata že nosača donesti v nosilnici gnoja ali mešanca, ki ga med prvo in drugo vrsto trt stresata na primerno velike kupčke *m*, *m*¹, *m*². Ko delavec jamico okoli prve trte konča, zmeče vanjo z lopato toliko gnoja, oziroma mešanca, kolikor ga misli vsaki trti dati. Gnoj (ki se ne sme trte dotikati), oziroma mešanec (ki se pa sme trte dotikati), delavec z nogami dobro pohodi in se koj loti druge jamice v isti vrsti okoli trte št. 2. Zemljo te jamice zmeče koj na gnoj ali mešanec prve jamice, kakor to kaže pušica, tako da z zemljo iz druge jamice napolni prvo, z zemljo iz tretje drugo itd.

Drugi delavec pa stopi z lopato k prvi najnižji trti II. vrste, torej k številki 1., in napravi okoli nje ravno tako jamico, zemljo pa zmeče na kupček *b*. Ko je jamica narejena, nameče v njo gnoja, oziroma mešanca, ki ga z nogami potlači. Popolnoma pa jamico št. 1. napolni z zemljo, ki jo dobi pri napravi jamice št. 2., in jo meče, kakor to kaže pušica, iz jamice 2., v 1. Ko delavec I. vrste pride do najnižje trte št. 5., zmeče zemljo v jamico št. 4. ter nima zemlje, da bi napolnil to jamico (5.). Vzame jo torej iz kupčka *b*, ki ga je izmetal delavec iz jamice prve trte II. vrste. Istotako zmanjka zemlje tudi poslednjemu delavcu II. vrste, ko dospe do 5. trte na vrhu, in vzame si jo iz kupčka *a*, iz jamice št. 1. I. vrste. In tako se loti vsak delavec svoje vrste, eden na vrhu, drugi pa v znožju, in vsak pusti zemljo prve trte v vsaki vrsti na kupčeku. Samoobsebi je umevno, da mora vsak de-

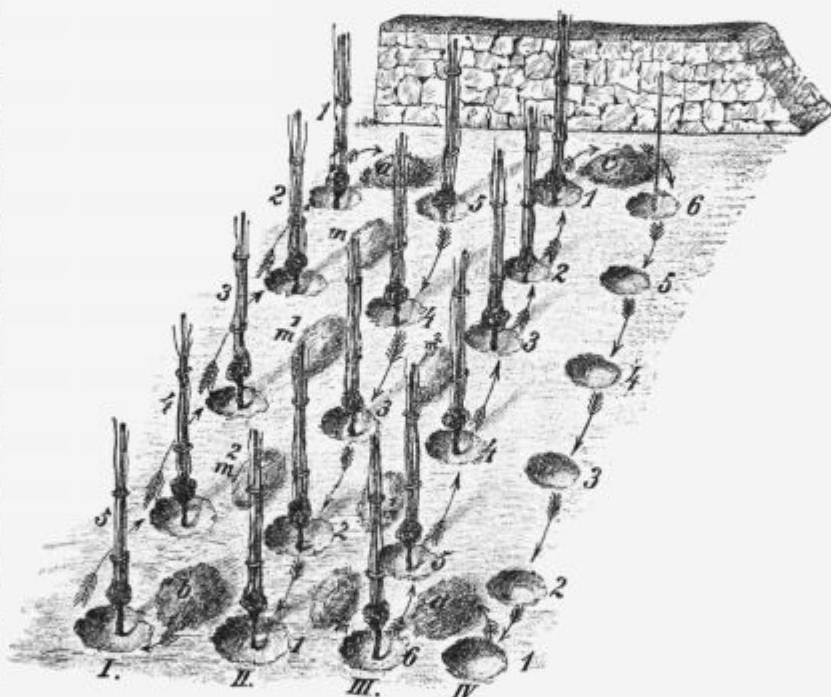
lavec vsaki trti, ko je okoli nje jamico izkopal, preden jo z gnojem in z zemljo zopet zasuje, gladko odrezati vse rosne in stranske korenine, kar se jih je pokazalo. Obrežejo ter za stalno povežejo se tako zagnojene trte lahko pred gnojitvijo, ali pa tudi lahko po gnojitvi. Poglavitna napaka tega načina gnojitve je ta, da se stranske korenine trt zelo razvijajo, in te slabé kolikor toliko od gnojitve do gnojitve glavne ali kronine korenine v znožju trt. Sicer je pa način prav dober in posebno pocéni.

4. Gnojitev čezinčez po poljedelskem načinu.

Ta način gnojitve, bodisi z gnojem ali z mešancem, je odločno najslabši in zato najmanj priporočljiv. Ker se gnoj ali mešanec pri tem načinu raztrosi med trtami ter se le plitvo podkoplje pri okopavanju trt, se gnoji, ker so glavne korenine kaj globoko, takorekoč le „na glavo“. Pri travah, deteljah, da, pri poljedelskih rastlinah sploh je taka naglavna gnojitev pač prav dobra, kajti rastline, ki jim je namenjena, imajo korenine prav plitvo, če jih primerjamo s koreninami trt. Ali kje ima trta svoje glavne korenine. Petdeset, šestdeset centimetrov pod površjem zemlje se šele pričenjajo. Koliko časa je torej treba, da do njih pridejo redilne snovi, ki jih izpirata snežnica in dežnica iz gnoja ali mešanca, celo v suhi zimi in pomladi. Površna plast zemlje se pač dobro gnoji, zato pa tudi plevel po taki gnojitvi tako bujno rase, da mu je le težko priti do živega, posebno v vlažnih letih. Tako površno izvedena gnojitev pa tudi zelo podpira bujno razvijanje rosnih korenin na trtah, ki jih že celo na cepljenksh nikakor ne moremo potrebovati. Kakor se mora v poljedelstvu taka gnojitev vsaka tri ali štiri leta ponoviti, bi se morala ponoviti tudi v vinogradništvu. To bi pa povzročalo preveč truda, posebno kjer so vinogradi zelo oddaljeni in so morda vrhutega še poti do njih zelo slabi. Vinska trta je večletna rastlina in zato jej je treba z gnojem ali z mešancem drugače gnojiti kakor enoletnim ali dveletnim rastlinam. Z gnojem in z mešancem naj se torej trtam gnoji ali po največjem vipavskem načinu v jarke, ali pa v jamice. Pri tem naj se pa vinske trte tudi v tem oziru ne primerjajo s poljedelskimi rastlinami, da se priporoča glede gnojitve na gotovo množino let določeno kolobarjenje, da se pravi: po tretku vsakih toliko let se mora gnojitev ponoviti, kakor se to v poljedelstvu dela. Pomisliti je vendar, da sega vinska trta s svojimi spodnjimi koreninami lahko tudi več metrov globoko in da tudi iz velike globočine lahko gobiva hrano, česar poljedelski pridelki (razen lucerne) ne morejo storiti. Pomisliti je dalje tudi na to, da se

zemlja po vinogradih vsako leto vsled vremenskih vplivov in obdelovanja tudi razkraja in se tudi po tej poti redilne snovi trti množe. To se gotovo v veliko večji meri dela kakor na njivah, starih že mnogo stoletij. Če bi temu ne bilo tako, saj bi ne moglo posebno na gotovih košenicah, gotovih travnikih in pašnikih, kjer se nikoli nič ne gnoji, že zdavnaj nič rasti, in vendar vidimo, da rase še vsako leto kolikor toliko trave in zelišč.

Jaz pravim, da gre vinograde dobro zagnojiti z gnojem ali z mešancem, bodisi v jarke ali v jamice, ne oziraje se na število let, za kolikor bi morala gnojitev izdati, torej čisto nič oziraje se na kolobarjenje. Kadar se zapazi, da trte po zagnojitvi v rasti in v rodovitnosti opešajo, takrat naj se gnojitev zopet ponovi, pa naj bo to čez 5, 10, 15 ali še več let. Posebno se pa jaz ne morem sprijazniti s priporočanjem le štiri letnega kolobarjenja gnojitve s hlevskim gnojem, spojenim še z vsakoletnim gnojenjem z umetnimi gnojili. Kdor ima le majhen vinograd in nima posla z drugim kmetijstvom (vsaj v veliki mere ne), tisti si že lahko vinograd razdeli v štiri dele in vsako leto zagnoji en del. Kdor ima pa velik vinograd, ali še celo več vinogradov, potem pa še veliko kmetijsko gospodarstvo, tisti se po taki priporočitvi z najboljšo voljo ne bo mogel ravnati. Kje vzeti čas, kje ljudi, kje gnoj? In če se z gnojem ali pa z mešancem trtam pošteno pognoji, če se vsaki trti vsako četrto leto da jerbas gnoja ali mešanca, potem menim, da ni treba koj drugo leto zopet gnojiti z umetnimi gnojili, dokler se četrto leto ne pognoji zopet s hlevskim gnojem. Tako gnojitev bi jaz smatral za „črenje špeha na maslu“. Tako

Podoba 81.

gnojenje stane tudi odločno preveč ter kakovosti vina gotovo ne izboljšuje, ampak jo odločno slabša. Pregojna trta daje slabo vino. Kjer pomanjkuje hlevskega gnoja, naj bi se izdeloval mešanec v kolikor mogoče veliki meri. Pri vsakem gnojišču naj bi bil pri slehernem gospodarstvu, kjer tudi vinograde goje, lep, velik kup mešanca. Gnoj naj gre na njivo, mešanec v vinograd! Jaz smatram mešanec pri gospodarstvu za najboljšo hranilnico, kamor se nalagajo sicer nič vredni gospodarski odpadki, iz nje pa se dobiva velik kapital z obilnimi obrestmi. Kjer pa ni mogoče napraviti dovolj mešanca, tam je treba tudi za gnojenje vinogradov seči po umetnih gnojilih.

Živinoreja in izmolzovanje.

(Konec.)

Pri nas na Slovenskem bi bilo izmolzovanje primerno le v Trstu, v Pulju in na Reki, kjer potrebujejo velike množine mleka. In te razmere uporabljajo razen

okolice dotičnih mest v prvi vrsti Italijani, posebno pa varčni Furlani, ki spravljajo stem lepe denarce v svoj žep. Ti imajo namreč v svojih hlevih po 60 do 100 krav, ki jih nakupijo po deželi za drag denar. Naravno je, da imajo ti najboljše molzne krave; kajti tak gospodar ne gleda na desetak, če hoče kupiti dobro molzno kravo, saj mu tisti desetak krava sama povrne v najkrajšem času. „Če ima krava pri borni paši 10 l mleka, jih bo dala s tečno krmo 16 l.“ Tako računajo taki gospodarji, in pri tem se varajo le redkokdaj.

Izmolzovanje ima mnogo dobrih strani. Prvič spravljamo mleko po najboljših cenah in brez drugih stroškov v denar. Tu ni treba nositi ali voziti mleko bogve kako daleč, ampak oddajamo ga takoj svežega odjemalcem, ki ga še rajši kupujejo kakor tako, ki dohaja od daleč v mesto. Zaraditega odpade veliko dela in vsi stroški, ki jih imamo drugače z mlekom; torej ni treba pasterizatorjev, hladilnikov, ledu, posnemalnikov, sirarnic itd., ker se ne mede maslo in se ne pripravljaja sir. Nadalje ni treba velikih prostorov za shrambo in predelovanje mleka, ker zadostuje za to razmeroma majhen prostor.

Druga korist je v tem, da imamo v hlevu le dobro molzno živino, ker nam le ta donša dobiček. Slabo se torej takoj izloči. Pri dobri, tečni kmi imajo tudi krave mnogo dobrega mleka, ki se takoj z najmanjšimi stroški spravlja v denar. Zaraditega se vzlic velikim izdatkom, ki jih povzroča jako draga krma in razne druge okolščine, vendar izplača, da imamo v hlevu samo dobre krave, mnogo bolje kakor da se pečamo z navadno govedorejo. Če se krave vedno puščajo k biku, se računa, da so tri mesece v letu brez mleka; v tem času nimamo od njih nikakih koristi, pač pa samo stroške. Ker se pa pri izmolzovanju krave ne puščajo pod skok in se torej ne morejo ubrežiti, zato molzejo vse leto kakor jalovice, in stem odpadejo tudi ti trimesečni stroški, ki se pri navadni govedoreji ne morejo skoraj poravnati, če ne s teletom, in s tem le deloma. Nadalje odpade nevarnost pri otelitvi krav, ki zahteva mnogo žrtev. Torej se v tem slučaju pri kravah mnogo manj tvega kakor pri navadni govedoreji.

Iz tega sledi, da nudi izmolzovanje res mnogo več dohodkov tam, kjer je promet zelo živahen in kjer se mleko lahko spečava, kakor bi bilo možno izhajati pri navadni govedoreji.

Toda tako gospodarstvo ima tudi slabe posledice, ki marsikdaj primorajo govedorejca, da opusti ta način. Predvsem je tak gospodar navezan dobivati vedno isto množino mleka, ki jo zahtevajo mestni odjemalci; v poletnih mesecih navadno manj, v zimskih več; za praznike hočejo imeti več kakor druge dni. Iz tega vzroka mora živinorejec mnogokrat kupovati mleko za višjo ceno, kakor ga oddaja svojim rednim odjemalcem, a drugikrat mu zopet ostaja, ker ga odjemalci ne potrebujejo toliko, kolikor ga dobiva.

Gospodar mora imeti vedno gotovo množino mleka od svojih krav, a pri tem kolikor mogoče malo krav; torej mora vsaka krava dajati primeroma veliko mleka. Največ molze krava z mladim mlekom, in takih mora imeti gospodar v svojem hlevu vsaj prilično število. Da ugodí tej zahtevi, je primoran neprenehoma krave kupovati; kajti le izjemoma more kravo rediti tri, štiri leta, ne da bi jo pripustil, a bi mu vseeno dajala toliko mleka, da bi imel dobiček od nje. Navadno jo mora opitati in prodati mesarju takoj, ko opazi, da njena množina mleka ne zadostuje več njegovim potrebam.

Posesnik, ki se peča z izmolzovanjem, mora imeti le dobre molzne krave, kajti tako ravnanje prinaša do-

bček le pri najboljši živini, ki jo mora seveda prav drago plačevati. Krave, ki so v zadnjem mesecu breje, ali take z mladim mlekom, se pa dobivajo le za visoke cene, radi česar mora gospodar vložiti veliko denarja v svoje krave, ki jih rabi le malo časa. Dočim navadni govedorejec kravo redi toliko časa, da mu je dala šest do osem telet, jo ima oni komaj poldrugo ali dve leti, ko bi imela šele tretje ali četrto tele, in tako pride živina že s petim ali s šestim letom v mesnico, torej v času, ko bi bila najboljša za rejo, ko daje najčvrstejša in najkrepkejša teleta, ko bi imela še največ mleka. S takim početjem se porabi veliko molzne živine, kar jako slabo vpliva na njeno ceno. Ker je pa povpraševanje po nji vedno večje, rase pri tem tudi njena molzna cena, dočim nje mesna cena nenavadno pada, ker dohaja veliko molzne živine v mesnico. Posledica temu je, da postaja razloček kupne in prodajne cene tako velik, da ima kupec molzne živine pri nje poznejši prodaji za meso veliko izgubo. Dobiček ima pri tem le mesar.

Kakor se razvidi iz tega, je korist izmolzovanja posebno v tem, da se čim ceneje kupujejo dobre molzne krave, a da se potem razmeroma dobro prodajajo mesarju.

Pri vednem nakupovanju nove živine je tudi velika nevarnost radi kužnih bolezni, ki se lahko razširijo med vso živino. Zadostuje le enkrat, da se prikaže ta nesreča v hlevu, in lahko napravi ubogemu gospodarju tako veliko škodo, da si ne more nikdar več opomoči od tega udarca. To je gotovo, da se v hlev, kjer je živina, pokupljena od vseh strani, hitreje vtihotapijo bolezni in kuge, kakor v hlev, kjer je živina le domače reje.

Še ena jako važna točka spada sem, ki mora vzbujati domnevanje, da tako gospodarstvo ne more biti posebno primerno za našo živinorejo. Navadno se zahteva in želi, da ostanejo krave, ki so posebno dobre za molžo, kolikor mogoče dolgo za reje, ker od takih dobivamo dobre in celo še boljše molzne krave. Pri izmolzovanju pa se ravno najboljše odtegnejo plemenitvi, in to v času, ko bi imele najkrepkejša in najboljša teleta, to je od četrtega do šestega leta, dočim ostanejo za rejo le slabejše. In stem se izgubiva iz hleva ne le najboljša živina, ampak tudi nobene nade ni, da bi se kdaj ta pasma zboljšala in bi postala bolj molzna. To je jako važen vzrok, ki veliko škoduje slovenskim deželam, da ne morejo povzdigniti govedoreje na tisto stopnjo, kakor bi jo lahko. Pred to rakavo rano naše živinoreje svarimo našega kmeta, ki proda v potrebi najboljšo kravo iz hleva, češ da zanjo dobi največ denarja, a ne pomisli, da proda stem tudi najboljša teleta, ki bi jih dobil od nje; ne pomisli, da bi mu tako potomstvo donášalo mnogo več dohodkov kakor potomstvo kake mršave, ničvredne, slabomolzne kravice. Takega gospodarstva mora biti pri nas konec, če hočemo imeti živino, ki nam bo donášala boljših dohodkov, če hočemo, da si pridobi naša živina tudi v drugih deželah dobro ime.

Sicer pa z veseljem opazujemo, da so se začele razmere, kar se tiče izmolzovanja, v zadnjih letih obracati mnogo na bolje. Izmolzovanje v Trstu, na Reki in v Pulju je začelo očitno pešati, ker ne donša več tistih dohodkov, kakor jih je nekđaj. Glavni vzrok so kranjske in primorske mlekarske zadruga, ki dvažajo sedaj velike množine mleka v ta mesta. Zaraditega so cene mleku padle pod tisto ceno, za katero se izmolujočim gospodarjem izplačuje njih govedoreja, in naposled so ti prisiljeni opustiti ta posel. Zato veliko

takih posestnikov prodaja svoje krave in si drugod iščejo opravila. Tekom časa jim bodo morali slediti tudi drugi, ker se še vedno množe mlekarke zadruge.

Naj navedem tukaj le en zgled, kako je na Dunaju odklenkalo izmolzovanje. Še pred dvajsetimi leti je tukaj najbujneje cvetelo izmolzovanje, ki je potrebovalo na tisoče molzne živine. Najbolj primerna pasma za tako gospodarstvo se je izkazala muriška, ki je dajala s primeroma majhnimi množinami krme veliko in dobrega mleka, in zaraditega so začeli vsi dunajski izmolzovalci zahajati na Štajersko po take dobro molzne krave. Cene so jim raditega poskočile in kmetje so kaj radi tako drago prodajali svoje dobre krave. Posledica tega je bila, da je začelo primanjkovati takih krav, in sedaj so začeli kmetje zahajati na Ogrsko po malovredne krave, ki so jih potem prodajali za muriške. Seveda ne dolgo, ker so kupci kmalu spoznali sleparijo in so deželi obrnili hrbet. Nazadnje je muriška pasma tako propadla, da ni bila več za rabo. Šele v novejšem času si je zopet toliko opomogla, da nekteri posestniki zopet redijo čistokrvno pasmo. Temu je bilo vzrok izmolzovanje na Dunaju, ki je pa pred kakimi desetimi leti že izginilo. Smrtni udarec so mu zadale nižeavstrijske in dunajske mlekarke zadruge, od katerih daje samo dunajska osrednja mlekarica čez 40.000 l mleka na dan.

Tu se vidi, koliko koristijo mlekarke zadruge pri živinoreji. Saj se razume tudi samoobsebi, da kmet, ki ima dobro molzno kravo, te ne proda, če mu je le mogoče spraviti njeno mleko za primerno ceno na trg, ampak bo gledal še na to, da si vzgoji le dobrih krav, s jabejšo živino pa proda iz hleva.

Iz tega vzroka naj bi se po Slovenskem ustanavljale v prvi vrsti mlekarke zadruge, ki naj omogočjujejo, da se prodaja čim največ mlečnih pridelkov. A še posebno potrebno bi bilo, da bi se vpeljale tudi pri nas, kakor na Tirolskem, Bavarskem itd., živinorejske zadruge, ki bi olajševale združnikom nabavo dobre živine in bi našo živinorejo povzdignile na tisto stopnjo, kakor je v drugih deželah.

R. L.

Pereče vprašanje glede dobave brezobrestnih posojil kakor tudi ameriških podlog iz državnih in deželnih nasadov.

Čim bolj se naši vinogradniki zavzemajo za prenavljanje opustošenih vinogradov, čim bolj spoznavajo vrednost in korist tega važnega dela, tem občutneje postaja pomanjkanje raznih za to potrebnih reči, kakor podlog, cepičev finejših trtnih vrst, kolov itd.

Že koj ob pričetku smo vinogradnike opozarjali na razne nedostatke, ki se utegnejo prej ali slej pokazati, zlasti na pridelovanje ameriških podlog, toda takrat so bile take razmere, da se mnogim vinogradnikom ni ljubilo in mnogim tudi ne izplačalo ukvarjati se s pridelovanjem podlog v domačih matičnjakih. Stremljenje vsakega, reveža in bogatina, je bilo v prvi vrsti, priti čim prej do rodovitnih trt, in ker je zlasti rigolanje mnogo stalo, je vsak še tako majhen prostor najrajši zasadil s cepljenimi trtami, odnosno z ameriškimi, ki jih je pa koj naslednje leto požlahtnil. Da v tem oziru ni vedno dobro in previdno ravnal, se je marsikteri vinogradnik že ob raznih prilikah uveril; to postopanje pa bodo občutili v prihodnje posebno oni, ki jih ni bilo mogoče v pravem času prepričati, odnosno jih pregovoriti, da bi čim prej pričeli s prenavljanjem vinogradov. Stoteroinstoterokrat smo zlasti pri predavanjih poudarjali, naj se vinogradniki poslužujejo

sedanjih ugodnosti, kakor n. pr. dobave brezobrestnih posojil, odpisa davka pri že uničenih in od novo zasajenih vinogradov, brezplačne oddaje ameriških podlog in cepčlen iz državnih in deželnih nasadov, dokler se še ta ugodnost nudi, kajti čez nekoliko let ne bosta mogli ne država in ne dežela pri tem več vztrajati.

Do tega je prišlo še preden je kdo mislil. Brezobrestna posojila n. pr. se na Kranjskem to leto in mogoče še nekaj let vsled nedelavnosti deželnega zbora ne bodo delila. Istotako ne bodo mogli dosedaj z deželnim in z državnim prispevkom subvencionirane kmetijske podružnice oddajati toliko cepčlen in po tako nizkih cenah kakor dosedaj, namreč po 10—12 h, ker z letošnjim letom poteče pogodba vsakoletne deželne podpore 10.000 K, ki se vsled nedelavnosti deželnega zbora ne more obnoviti, in razen teh okoliščin je vlada znatno omejila oddajo ameriških ključev in korenjakov ali sajenk, ker potreba narašča, pridelek se pa manjša.

Brezplačno dobe sedaj take podloge le posebnega ozira vredni vinogradniki, dočim jih morajo vsi drugi plačati po višjih cenah kakor dosedaj, in še v vseh teh slučajih jih bo mogel vsakdo mnogo manj dobiti, kakor jih potrebuje.

Kakšno korist bi imeli sedaj mali vinogradniki, ko bi bili izprva vsaj deloma poslušali gori navedene nasvete! Kako brez skrbi bi primerne prostore prenovili, ne da bi jih skrbelo, od kod naj dobe kraju in njegovi zemlji prikladnih podlog, in razentega bi še lahko nekoliko prodali!

Sedaj pa ni ne majhnih, ne velikih zasebnih trtnic in matičnjakov, kajti mali posestniki se, kakor rečeno, niso hoteli stem baviti, večjim se pa vzdrževanje matičnjakov ni izplačalo, ker so se povsod delile podloge v poljubni množini zastoj ali po tako nizkih cenah, da je bilo vsako tekmovanje nemogoče.

S tem kratkim spisom sem hotel vinogradnikom le namigniti ter jih opozoriti, kako se je sedaj to podjetje zasukalo in kakšno stališče morajo zavzeti umni vinogradniki ter podružnice, da se še kolikor mogoče pravočasno izognejo vedno bolj pretečim neprilikam.

Vsakdo naj torej skuša zasaditi na primernem koščku novoprerigolanega vinograda ali na vrtu ob hiši nekoliko ameriških trt v pravi razdalji, 1'40—1'80 m narazen, od katerih bo rezal le ključe. Obenem je pa potrebno, da se bolj zavzamejo za dosedanjih 5 subvencioniranih kmetijskih podružnic, kakor tudi onih, ki imajo veselje in zmožnost do takega podjetja, kajti čim več je udov in čim več zanimanja se kaže, tem laže tako podjetje napreduje in tem gotoveje si izposluje kako izredno podporo.

Vinogradniki, premišlujte torej in ne dajte se voditi po slabih nasvetih zanikarnih sosedov.

Fr. Gombač.

Kmetijski gozdovi in skrb za nje od strani države.*)

Naši kmetijski čitatelji vedo takoj iz tega naslova, o čem hočemo v naslednjih vrstah razpravljati. Ta točka pa je tako žalostne vsebine, da si skoraj ne upamo o tej rani v kmetiskem gospodarstvu govoriti.

*) Ta spis, ki ga je spisal tajnik c. kr. kmetijske družbe štajerske, g. Fr. Juvan, smo ponatisnili neizpremenjenega iz „Gospodarskega glasnika za Štajersko.“ Spis se sicer ozira v prvi vrsti na štajerske razmere, a ker so te skoraj povsem take kakor pri nas ali na Koroškem in Primorskem, bo ustrežal tudi našim čitateljem, ker je v njem le preveč bridkih resnic.

Opomnja uredništva.

Toda stvar je na drugi strani tako važnega pomena, da moramo vkljub temu natančneje izpregovoriti. Stem, da držimo roke navzkriž, ne dosežemo pri gospodarstvu ničesar. Delati moramo z vso vnemo in odločnostjo poskuse za zboljšanje. Prve korake je storilo osrednje vodstvo v svoji vlogi na c. kr. namestništvo. Neposredno ga je k temu napotil predlog, ki se je stavil na 80. obnem zborovanju podružnice Feldbach, da se izprosi prostost davka za posekanek kmetijske gozdove. Čeprav se nahajajo v tem predlogu protislovja in nejasno razumevanje, se ga je vendar oprijel osrednji odbor in je poročal na dolgo in široko o tem predmetu visoki vladi ter jo je naprosil za večje sodelovanje in in podpiranje pri oskrbovanju kmetijskih gozdov.

Gozd je za velik del kmetijskega prebivalstva zaraditega, ker ga prevzamejo golega, posekanega, le obremenitev gospodarstva in povod premnogih kazni. Ne država ali dežela, tudi ne okraj ali občina se ne briga za to, ima li kmetovalec primeren dobiček od te zemlje. Zemljiščni davek se z vsemi prikladami vred vedno zahteva, četudi o kakem donesku ni niti govora. Da bi se gozdovi ohranili in stem njihov vpliv na ljudsko gospodarstvo, potem na razdelitev mokrote in dežja ter na vremenske razmere, so vpeljali stroge zakone, s katerimi naj bi se zboljšalo obstoječo slabo stanje.

Vsako pa mora priznati, da se stem še ni doseglo nikakšno zboljšanje. Če so nekteri kmetijski posestniki začeli večjo pozornost obračati na oskrbovanje gozdov, posebno kar se tiče pogozdovanja, še tega nikakor ni treba staviti na rovaš gozdnega zakona; ampak vzrok tiči v tem, da je kmet spoznal, da bo najprej dobil hasek iz goličave takrat, če jo čim prej zopet pogozdi. Pravičino in popolnoma naravno bi bilo, če bi država v dodatku k svojim strogim gozdnim zakonom kmetiskim posestnikom gozdov kolikor mogoče in stalno pomagala.* V tem pa se, žal, ni zgodilo skoraj nič; da, kmetom se gozdne postave niso niti raztolmačile, in kmet zve o taki postavi šele takrat, ko ga politična oblast zaradi prestopka te ali one točke gozdnega zakona kar najhujše kaznuje. Kmet že trepeče, če vidi iti kakega c. kr. gozdnega uradnika ali orožnika po njegovem gozdu. Izkušnja, ki si jo je pridobil sam ali njegov sosed, ga uči, da bo gotovo dotični organ zopet kaj našel, kar mu bo nakopalo kazen. Vzrok vsega tega pa tiči v nevednosti obstoječih zakonov. Če že hoče vlada rešiti kmetisko gozdno gospodarstvo stem, da uporablja strahovito visoke in najstrožje kazni, bi bila pač njena sveta dolžnost, da razloži kmetu predpise tega ali onega gozdnega zakona, Najboljšo priliko bi imela politična oblast za to pri kmetijskih zborovanjih. V Nemčiji je že zdavnaj vpeljana navada, da se udeležujejo kmetijskih zborovanj tudi politični uradniki in tolmačijo zborovalcem deželno-kulturne postave. Pri nas so prisotni politični uradniki samo pri političnih zboro-

* Vsaka kazen vobče naj ima dvojen namen. Ona naj ne prizadene samo dotični osebi, ki je kako postavu prelomila, škodo na njenem telesu (n. pr. z zaporom) ali na premoženju (z denarno globo), ampak glavni namen kazni mora biti poboljšanje krivca in odvratanje od te pregrehe. Čim bolj je s kako kaznijo spojen drugi blagi in človekoljubni namen, tem bolj je zakonodajalec z njo pravo pogodil. Če bi tatu, lenuha-nepoboljšljivca še tolikrat zaprli, bi ga menda le malokdaj pripravili do tega, da bi zopet začel pošteno življenje. Pokazati mu je treba v prvi vrsti pot, po kateri mora hoditi poštenjak; treba ga je zopet tudi navaditi na delo—čeprav v prisilnici. Enako naj bi ukrenila država. Z nalaganjem strahovito visokih denarnih kazni zaradi prestopka te ali one gozdne postave svoji dolžnosti nikakor ni niti najmanj zadostila, ampak priskočiti mora svojim državljanom na pomoč gmotno in z nasveti.

vanjih. To pa mi smatramo za jako neprikladno uredbo, ki je naravnost obžalovanja vredna. Politični uradniki ostanejo za domačine „tujci“, do katerih nima prebivalstvo nikakega zaupanja.*) Na drugi strani pa tudi politična oblast nma prilike, da bi se seznanila s krajevnimi razmerami in z ljudstvom, ne more poznati potreb in želj pro vzvajočega prebivalstva. Ali bi ne bile razprave pri kmetijskih zborovanjih mnogo bolj zanimive, če bi posegel vmes tudi uradnik političnega urada? Kolikokrat bi lahko raztolmačil določila raznih zakonov, posebno če se gre za vpeljavo naredeb, pri katerih je treba poznati zakone in jih tudi vedeti prav tolmačiti.

Da se žalostne razmere našega gozdarstva res zboljšajo, za to pa še ne zadostuje tolmačenje gozdnih postav po političnih gozdnih uradnikih. Država bi se ne smela zadovoljiti stem, da gozdne zakone izvršuje, ampak mora navesti in dati sredstva, s katerimi bo omogočeno boljše gospodarstvo kmetijskih gozdov, kar nahajamo že v mnogih drugih deželah za povzdigo kmetijskega gospodarjenja z gozdovi. Če uvažujemo to dejstvo, da ima država od tega korist, da donaša popolnoma nerodovitna zemlja vsaj nekaj donesek, ker se stem množi pridelovanje in dohodki ter se postavi temelj za gostejše prebivalstvo na posemezni površinski enoti, pridemo do zaključka, da ima država glede kmetijskih gozdov dolžnost, kmetiskim gospodarjem dajati potrebno število gozdnih rastlin, in sicer kolikor le možno brezplačno. Kakor ne moremo od preprostega kmeta zahtevati, da naj si sam vzgoji sadne divjake in trte za nove nasade, ker nima dovolj delavskih moči pri hiši in mu vrh tega nedostaja potrebnega strokovnega znanja, tako bi bila več kakor čudna naša zahteva, da naj si rastline za pogozdenje sam vzgoji. On je torej navezan, da jih nabavi od drugih, in ker vsled slabih gmotnih razmer ne more dosti plačati, se sosebno opira na državo in željno pričakuje od nje pomoči. Ta državna pomoč je pa dandanes na Štajerskem nedostatna, sadike so tudi predrage. Lansko leto se je zahtevalo za 1000 sadik iz državnih gozdov in od štajerskega gozdnega društva 4 do 6 K. To je tako visoka cena, da je niti ne zahtevajo zasebniki. Sicer nam je znano, da se oddaja iz štajerskih državnih gozdov v nekterih letih do 6 milijonov sadik po jako znižani ceni kmetiskim posestnikom. Pa način oddaje je neprimeren, zamotan in število drevesec je premajhno. Ker merijo kmetijski gozdovi okoli 700.000 hektarov, bi se moralo vsako leto oddati desetkrat toliko sadik. Če bi nam morda hotel kdo ugovarjati, da bi pri tolikem pomnoženju drevesec trebalo nastaviti večje število gozdnih organov, kar bi se le težko doseglo, moramo temu nasproti trditi, da je popolnoma nepotrebno nastaviti več uradnikov od strani države. Zaraditega ni trebamo niti enega državnega uslužbenca več. Drevesca zasebna gozdna oskrbnitva mnogo ceneje preskrbijo, le podpira naj jih država primerno. Kmetijsko družbo Štajersko ne stane to prevelikega truda, stopiti v dogovor z zasebnimi gozdnimi oskrbnitvi v poedinih okrajnih glavarstvih zaradi pridelovanja gozdnih sadik in njih oddaje za svojo ceno. Ker imajo taka zasebna gozdarska oskrbnitva že itak

*) To se menda dogaja drugje pogostoma. Spodnji Štajerci pa smo na brezobzirno postopanje politične oblasti že tako navajeni, da si skoraj misliti ne meremo, da bi razmere med tem uradom in ljudstvom bile lahko drugačne. Čudno bi se nam zdelo, če bi doživeli slučaj, da se je kateri izmed gospodov uradnikov pol. urada proti navadnemu ljudstvu „drugače“ obnašal.

posebne gozde za pridelovanje drevesce, jim to ne dela preglavic, če jih nekoliko povečajo, da oddajo kmetijski družbi gotovo število sadik za kmetovalce okraja. Tudi bi se zmanjšali vozni stroški, kajti sedaj ima država le malo takih gozdov. Večina kmetov bi šla sama po drevesca. Kmetijski družbi je treba dati v to svrhu primerne podpore in s pomočjo njenih podružnic in krajevnih društev ji bo uspešno delovanje za to zanemarjeno panogo kmetijstva zelo lahko, kakor n. pr. deluje na Češkem deželni kulturni svet. Ta daje drevesca brezplačno kmetijskim društvom. Pri pogozdenju takih goličav, ki so bile dosedaj popolnoma nerodovitne, je navzoč strokovno izobražen organ, ki kmetovalce v pogozdovanju praktično uči in vežba. Z nekaj tisočaki podpore bi družba storila za pogozdenje kmetijskih gozdov vsako leto gotovo mnogo, dočim bi država to vsoto porabila že za plače dveh do treh gozdnih organov v svojih gozdovih za nadzorovanje in vodstvo. Ker je na Štajerskem do 60 odstotkov vseh gozdov v kmetijskih rokah, mislimo, da bi država tako malenkost že lahko žrtvovala. Tako ogromno kulturno površje, kjer leže skriti kar milijoni, je pač vredno večjega državnega pospeševanja. Če država tudi v bodoče ne bo več storila, čeprav ji je srednji odbor že opetovano na srce polagal, naj podpira razvoj gozdarstva, ne bomo si mogli kaj, da bi nam ne hodilo na misel, da je država istega mnenja kakor kmet, ki je prepričan, da zadostuje za pridelovanje in rast v gozdu narava sama.

Popolnoma neumevno se nam zdi, da se na Štajerskem v tako važni panogi, kakor je gozdarstvo, za pouk kmetov nič ne stori. Za pouk v sadjarstvu in vinstvu, ki se v narodnogospodarskem oziru ne moreta nikakor meriti z važnostjo gozdarstva v deželi, je nastavljeno lepo število strokovnih in učnih moči, dočim v deželi nimamo za gozdarstvo nobenega potovalnega učitelja. Zahteva za nastavljenje praktično izvežbanega gozdarja za potovalnega učitelja za gozdarstvo pri osrednjem vodstvu je neobhodno potrebna in se ne sme dalje odlašati.

Opravičena je tudi zahteva, da se porabijo globe, plačane zaradi prestopka gozdnih zakonov, za pospeševanje kmetijskega gozdarstva, in ne v druge namene.

Velika krivica se dela z obdačenjem goličav, in se zaradi tega ne smemo čuditi, če se kmet ne zanima za umno gozdarstvo. Saj mora navadno prestopke svojega očeta ali prejšnjega posestnika trpeti on in plačevati globo za globo. V tem oziru je pomoč države nujno potrebna in opravičena. To zadeva že prej omenjeni predlog za oproščenje goličav od plačevanja davkov, kakor tudi drugi predlog zaradi predruženja pristojbinskega zakona. Država si je napravila svoje stališče lahko: pripoznala je namreč mnogo gozdov sicer za prepovedane gozde, kmet pa plačuje dan za dnevom kakor prej davke, pristojbine in doklade. Neverjetno je skoraj, koliko krivic povzroča naše novodobno zakonodajstvo, pod katerimi kmet že dolga leta težko zdihuje. Pretežno število kmetov prevzame gospodarstvo s posekanimi gozdovi in preobremenjeno z dolgovi. Od tega gospodarstva, ki je le deloma njegova last, mora plačevati pristojbine v vsi visokosti prevzemne vrednosti. Plačati mora državi za dolgove, s katerimi je preobložen, še posebno pristojbino, kar je nečuvna krivica. Če bi se vsaj ta pristojbina lahko plačala v obrokih, ki bi bili porazdeljeni na več let, in bi se ne terjala od ubogega zadolženega trpina naenkrat, kar pa se ne dogaja. Predpiše se mu pristojbina in zahteva plačilo do tolikega in tolikega v ogib izvršbe, in kmet mora plačati, da ne pride posestvo prej na boben, kakor

je pravzaprav on začel na njem gospodariti. Če mu pa finančna oblast dovoli croke, porazdeljene na nekaj mesecev, mu zaračuna 50dostotne olresti od tistega dneva, ko mu je pristojbino predpisala, do plačila zadnjega obroka, a od vsega zneska za ves čas, kakor bi odrajtal vso pristojbino šele s tem dnevom. K tej neopravičeni globi — ki povzroča gospodarju že takoj v začetku, ko je še komaj posestvo prevzel, skibi in dela preglavico, saj ima izven tega še dovolj mnogo drugih plačil — pride vsako leto krivično plačevanje davka in pristojbin od goličav, od katerih ne more pričakovati vse svoje življenje posebnega haska. Ali se potem še kdo čudi, če kmet ne obrača nikake pozornosti na gozdarstvo? Tukaj bi lahko država odpomogla, ne da bi bilo treba predruženiti gozdni zakon; stem, da bi izpremenila pristojbinski zakon v toliko, da se odmerjajo pristojbine pri dednem prevzetju posestev le od čistega premoženja. Razentega naj ne plačuje prevzemnik od goličav, kjer ni on posekal lesa, popolnega zemljišnega davka, ampak le primerne odstotke. Ta davek mora biti primeren koristim, ki jih ima posestnik od goličave. Pri prevzetju posestva bi se to lahko dognalo. Nakratko bi bili to nasveti, ki jih je dal srednji odbor visoki vladi. Upajmo da ne bo vse zadeve pustila v nerar, ampak da vpelje temeljite prenosne v kmetijskem gozdarstvu.

Fr. Juvan.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 204. V svinjaki nameravam napraviti cementni tlak, ki se mi za mlade prasičke zdi premizel, zato vprašam, ali naj napravim v svinjaku vrhu cementnega tlaka zaradi gorkote še lesena tla? Omenjam, da se zaradi nesnage bojim takih tal. (M. M. na J.)

Odgovor: V dobrem svinjaku si drugačnih tal kakor tlakanih ali cementnih niti misliti ne moremo. Opozoriti Vas pa moramo, da naj cementna tla ne bodo gladka, temveč nekoliko grapava, da prasičem ne drsi. Res so pa cementna tla pozimi premizla, in sicer za mlade kakor za stare prasiče, ker so prasiči vedno občutljivi proti mrazim in vlažnim ležiščem. Sicer se tej nepriliki odpomore z zadostno steljo, a ta je tudi draga. Iz tega vzroka devljejo v svinjake iz desak zbita tla, ki zavzemajo polovico ali tretjino koča, in ta lesena tla služijo prasičem za ležišče. Nastilja se potem tudi le na ta lesena tla, prasiči le na njih leže, in ker so jako snažne živali, odkladajo svoje blato vedno drugje. Tako prirejen svinjak se lahko da snažiti, prasiči imajo gorko ležišče in lesena tla se s lehkoto jemlje venkaj, se snažijo in, če treba, osuše.

Vprašanje 205. Ali smejo neizučeni klavci klati prasiče, bodisi zastoj ali proti plačilu, če je v vasi izučen mesar, ki plačuje davek? (J. K. v Z.)

Odgovor: Klanje prasičev za dom ni v nikaki zvezi z mesarsko obrtjo in sme to delo vsakdo sam izvrševati ali pa kogarkoli za klanje najeti. Tak klavec ni nikak obrtnik, temveč preprost delavec, ki se ga obrtni red prav nič ne tiče.

Vprašanje 206. Ali gre sadne divjake kar na stalno mesto saditi in jih potem šele cepiti, ko so se dovolj okrepili? (J. Z. pri Sv. T.)

Odgovor: Seveda gre to, in če znate sami vsa dela izvršiti, prišli boste ceno do dobro uspevajočega drevja; vendar je to velika zamuda časa. Če pravilno vsadite prav v drevesnici vzgojeno visokodebelno žlahtno drevo, drevo v prvem letu res le ozeleni, a pozneje bo krepko raslo in boste prišli najmanj pet let poprej do užitka.

Vprašanje 207. V drevesnici delajo krtice ogromno škodo. Ali je kako sredstvo proti krticam? Pred leti sem

bral, da se na Dunaju dobiva neka tekočina za pokončevanje krtic, a se ne spominjam, kako se imenuje. (J. Z. v S.)

Odgovor: Zastrupljevanje krtic nima nobenega, ali vsaj ne zadostnega uspeha. O napominani tekočini nam ni nič znanega. Elino uspešno sredstvo je streljanje. Rov, kjer se misli, da je krtica, se odgrebe in se čaka, če ga krtica zopet zadela, ker se zelo boji prepaha. Nato se rov od novega odgrebe, stopi nekaj korakov proč, in ko se zemlja prične premikovati, se pa vstrelji z dovolj močnimi šibrami. V eni drevesnici ni veliko parov krtic, ker drug drugega preganjajo, zato jih je hitro konec. Če je pa drevesnica blizu gozda, potem je pa vedna nevarnost pred novo naselitvijo.

Vprašanje 208. Nedavno sem kupil kravo s teletom, ki ima obilo mleka. Ta krava sicer rala je in pije, ter je vedno švrsta, le to se mi čudno zli, zakaj včasih silno težko diha, zlasti med jedjo. Krava tudi zna voziti, in ko sem jo enkrat napregel, je prišla tako ob sapo, da je nič več ne upam napreči. **Zakaj krava težko diha** in ali je to nevarno? (F. M. v S.)

Odgovor: Na vsak način je Vaša krava bolna, kajti tako težko dihanje ni naravno in je vsekakor posledica kake prestane ali še trajajoče bolezni. Težko dihanje (navdušljivost) je vselej posledica bolnih ali vsled kakšne bolezni izpremenjenih pluć, na pr. priraščanje pluć na rebrnico (vsled vnetja), prsna vođenica, jetika itd. Težko dihanje pa povzroča tudi bolestan povečanje srca, jeter ali vranice. Govad večkrat požre kak žebelj, žico ali kos železa, ki se ustavi v želodčevi kapici, ki jo predre in potem pritiska ali poškoduje srčni mehur. V tem slučaju nastane neozdravljivo vnetje srčnega mehurja ali srca samega in se bolezen na vnanje razoleva tudi v težkem dihanju. Priporočamo Vam poklicati veččaka, ki bo kravo preiskal in Vam dal navodilo za zdravljenje, oziroma Vam povedal, če ni bolje kravo ob pravem času mesarju prodati.

Vprašanje 209. Najemnik sosednega lova spušča svoje pse v moj lov, da mu priganjajo divjačino na njegov lov. Ali imam pravico terjati odškodnino za svojo divjačino, ki je bila na tujem lovu pobita in ali smem streljati tuje pse, ki gonijo v mojem lovu? (J. R. na H.)

Odgovor: Vsak najemnik lova ima pravico streljati vsako divjačino, ki pride na kakršenkoli način na njegov lov, zato nimate pravice do odškodnine, če menite, da se je pobila kaka žival iz Vašega lova. Na drugi strani imate pa Vi pravico postreliti vse pse, ki love ali gonijo na Vašem lovu.

Vprašanje 210. Če je kdo pri nas prasiča zaklal, in je malenkosti prodal gostilničarju, je gostilničar plačal dac od tega mesa. Tukajšnji dacar pa tega ne pusti več veljati, temveč zahteva dac za vsega prasiča od tistega, ki je le košček mesa proč prodal. Ali je dacarjevo postopanje pravilno? (P. G. v G.)

Odgovor: Dacarjevo postopanje je pravilno; kdor prasiča zakolje in odproda kaj mesa, mora plačati dac od vsega prasiča.

Vprašanje 211. Med deteljo se pri nas v zadnjem času močno množi neka plevelna rastlina, pol čevlja visoka in rjave barve. Steblo je močno in ima zelo debelo korenino. Koder ta plevel rase, se detelja kar suši. Kaj je ta plevel v detelji in kako se zatre? (J. M. v Št. J.)

Odgovor: Popisani plevel je deteljni pojatnik (deteljni volk). Ta plevel se najbolje stem zatira, da se seje čisto deteljno seme. Tisto deteljno seme, ki je očiščeno predenice, je tudi čisto pojatnikovega semena, kajti to seme je še veliko manjše kakor predenično in gre pri čiščenju prav gotovo skoz sito. Na okuženi njivi je pa poglavitna reč plevel prej porezati, preden odcvete, kajti vsaka rastlina more dati več tisoč srn novega semena.

Vprašanje 212. Kaj je bolj umestno krmiti prasičem, lanene ali sezamove trpine? Ali se take trpine smejo pokladati tudi doječim svinjam? (F. H. v D. L.)

Odgovor: Za pitaje prasičev so sezamove trpine bolj prikladne kakor lanene, ker so močnejše in cenejše. Preveč trpin pa ni pokladati, drugače dobe prasiči premehak špeh. Doječim svinjam pa zopet bolj prijajo lanene trpine, ker ima svinja od njih več mleka in ker je v njih veliko rudninskih snovi, ki jih mlatiči rabijo za razvoj okostja.

Gospodarske novice.

* Vsakega p. n. dosedanjega g. uda, oziroma naročnika, prosimo, naj nam ostane zvest tudi v novem letu ter naj nam vsak pridobi vsaj po enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron, ker je odpadla vpisnina, ki je poprej bila ovira za marsikterega kmetovalca. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič, kajti 2 kroni prideta na list, ki družbo več stane, drugo polovico letnine pa dobe podružnice. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna.

* Današnja številka je zadnja v tem letu, prihodnja izide 15. januarja l. 1904. Še enkrat prosimo vse tiste, ki ostanejo še dalje družbeni udje, oziroma naročniki „Kmetovalčevi“, ki pa niso še plačali letnine, oziroma naročnine, naj jo izvolijo precej plačati. Prvo številko prihodnjega letnika pošljemo brez izjeme vsem dosedanjim prejemnikom, zato pa prosimo, naj je nihče ne vrne, čeprav prestane biti ud ali naročnik, ker drugo številko pošljemo brez izjeme samo tistim, ki do tistega časa plačajo letnino, oziroma naročnino.

* **Objarovani stari posli.** Za darila iz cesarja Franca Jožefa I. zaklada za stare, zveste kmetijske posle se je letos oglasilo 39 prosilcev. Objarovanih je bilo z darili po 20 K naslednjih 10 poslov, ki najdalje služijo in doslej še niso bili objarovani: Dobrovoljec Mihel v Bistri (51 let službe), Gostiša Martin v Gorenjivasi (51), Grabrijan Jurij v Podklanec (50), Pavlin Jožef v Gor. Vrhpolju (45), Jamnik Janez na Polici (43), Brumen Marija v Mrzlemvrhu (41), Drašlar Ivan v Bistri (41), Kotnik Ivan na Spod. Brniku (41), Lečina Jožef v Spod. Brezovem (41) in Mijhen Marija v Strmci (41).

* **Močna krmila,** in sicer lanene in sezamove trpine ima selaj družba zopet v zalogi in jih bo imela vso zimo. Lanene trpine stanejo 18 K, sezamove pa 16 K 100 kg z vrečo vred v družbenem skladišču ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Vse te trpine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Tomasovo žlindro** za gnojenje travnikov ima družba v zalogi le 16 % in jo oddaja po 6 K 20 h 100 kg z vrečami vred. Boljše, t. j. 17 in 18 % žlindro po 6 K 50 h, odtodno po 6 K 80 h oddaja družba le naročnikom, ki skupaj naroče 1 vagon, ter jo potem pošlje naravnost iz zaloge v Trstu.

* **Kalijevo sol** oddaja družba 100 kg po 12 K 60 h in kajnit po 5 K. — Vsa umetna gnojila se oddajajo le v vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se oddaja tudi v vrečah po 50 kg. Kdor gnoji travnikom s Tomasovo žlindro, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 do 13 % kalija ter stane 5 K. Mesto 300 kg kajnita se vsame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhu tega še prihrani 2 K 40 h.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba le v vrečah po 50 kg ali 100 kg in le udom, ki sami ne morejo ponjo v Ljubljano. Cena živinski soli je 3 K 38 h za 50 kg in 6 K 63 h za 100 kg, ter je denar brezpogojno naprej poslati, ker se družba na naročila brez denarja ne bo ozirala.

* **Fosforcovkislo klajno apno**, in sicer od tvrdke Barthel na Dunaju, ima družba vsled opetovano in mnogostransko izražene želje svojih udov v zalogi ter ga oddaja 100 kg po 24 K, 50 kg po 12 K in v vrečicah po 5 kg pa po 2 K 20 h. Manj kakor 5 kg se ga ne oddaja. Denar za naročbe na klajno apno je naprej pošiljati in se na naročbe brez denarja ne bo oziralo. Opozarjamo tudi na inserat v današnji številki „Kmetovalca“.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 28. decembra 1903.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. deželni glavar O. pl. Detela, navzoči so bili: podpredsednik gosp. ravnatelj Povše in odborniki gg.: baron Lazarini, baron Liechtenberg, Lenarčič, Pavlin, Rohrman, dr. Wurzbach in Žirovnik ter ravnatelj Pirc.

Na podlagi došlih prošelj je odbor določil, komu je dati plemene ovne, nakupljene iz državne podpore.

Glavni odbor je razdelil deželno podporo za stroje za l. 1903 podružnicam, ki so prosile zanje, takó, da nove podružnice in tiste, ki še nikoli niso dobile, dobe po 200 K, druge pa po 100 K.

Družbeni ravnatelj je sporočil, da so se darila za posle iz Franc. Jožefovega zaklada razdelila pred prazniki. Zglasilo se je 39 poslov, priznalo se je pa 10 daril po 20 K deseterim poslom, ki vsi služijo že čez 40 let pri eneminstem gospodarju.

Glavni odbor je ugotovil navodila, po katerih se je tajništvu držati ob premestitvi družbene drevesnice.

Prošnji dveh občin za dovolitev novih semnjeve je glavni odbor sklenil v zmislu poročil okrajnih glavarstev in trgovske zbornice ne pripraviti.

V daljši razpravi se je utemeljilo stališče glavnega odbora napram novi trgovinski pogodbi z Italijo ter se je obenem sklenilo na predlog g. odbornika Lenarčiča, da se ob priliki razprav glede trgovinske pogodbe z Nemčijo na merodajnih mestih zahteva odprava carine na okrogli les, ki gre v Nemčijo.

Na vprašanje deželnega odbora se je glavni odbor izrekel, da na Kranjskem ni povoda ustanoviti kak poseben urad, ki bi se pečal z obnovo kultur na zemljiščih, ki so se vsled rudokopstva na kakršensih način poškodovale.

Glede vprašanja, če kaže vpeljati zavarovanje kmetijskih delavcev proti nezgodam, je odbor sklenil izvoliti poseben odsek, sestojč iz gg. odbornikov Lenarčiča, barona Liechtenberga in dr. pl. Wurzbacha, ki bo zadevo proučil in svoječasno glavnemu odboru stavljal utemeljen predlog.

Ob sklepu se je vošil družbeni podpredsednik g. ravnatelj Povše gospodu predsedniku in deželnemu glavarju v imenu vsega odbora srečno novo leto ter je izrazil vročo željo, naj bi ga Bog ohranil čilega in zdravega še mnogo let. Gospod deželni glavar O. pl. Detela je vzradoščen vzel vošilo na znanje, je istotako vošil gg. odbornikom vse dobro in je želel veselo novo leto in boljše čase našemu kmetijstvu.

Za nove ude so bili predlagani in sprejeti gg.: Posega Franciček, posestnik v Vipavi; Pešelj Martin, posestnik v Zagozdecu; Epich Ivan, posestnik in gostilničar v Klečah; Rupe Josip, posestnik na Cesti; Bekar Franciček, posestnik v Kozini; Kmetijsko bralno društvo v Bočni; Ljudska šola v Kolovratu; baron Wolfarth Karol, c. in kr. vpok. sekcijski načelnik vnanjega ministrstva v Graecu in posestnik graščine Poganeč pri Litiji; Perc Franciček, posestnik na Mali Gori; König Franciček, posestnik v Novem Bregu; Samide Franciček, posestnik v Puglarjih; Fink Ivan, posestnik v Klečah; dr. Koren Janko, kanonik v Ljubljani; Jereb Anton, posestnik v Račevi; Kopač Anton, posestnik v Novi Vasi; Žakelj Josip, posestnik v Dobračevi; Grošelj Martin, posestnik v Dobračevi; Branik Jakob, posestnik v Dobračevi; Poljanšek Ivan, posestnik v Dobračevi; Poljanšek Jakob, kovač na Selu; Gostiša Matija, posestnik v Stari Vasi; Križaj Gašper, posestnik v Stari Vasi; Oblak Ignacij, posestnik v Stari Vasi; Bogataj Mihael, posestnik v Žirovskem Vrhu; Kavčič Jakob, posestnik v Žirovskem Vrhu; Sedej Marijana, posestnica v Novi Vasi; Novak Jakob, posestnik v Šenčurju; Vrhovec Franciček, kaplan v Leskovcu pri Krškem; grof Lanthieri Karol, graščak itd. na Slapu; Vovk Anton, posestnik na Slapu; Suppan Ana, vdova hranilničnega ravnatelja v Ljubljani; Cer-

kovnik Martin, posestnikov sin v Stari Fužini; Zakotnik Mihael, posestnik v Dorlarjih; Kržič Franciček, učitelj v Žabnici; Konte Martin, posestnik v Smreki; Beja Ivan, posestnik v Selcah; Gregorič Milan, cand. jur. v Imovcu; Lovše Franciček, posestnik v Kalcah; Šinkovec Ivan, posestnik v Radomljah; Belec Boštjan, posestnik v Radomljah; Ulm Julij, graščak v Črnelem; Gliebe Josip, župnik v Gotenica; Jurjevčič Pavel, posestnik v Novi Vasi pri Žireh; Rodič Ivan, posestnik v Dobrovški Vasi; Kopaša Josip, posestnik v Dol. Dolah; Šega Jakob, trgovec in gostilničar v Škocijanu; Zalokar Franciček, posestnik v Vincah; Benedičič Ivan, nadučitelj v Škocijanu; Kovačič Anton, posestnik v Goriški Vasi; Novak Franciček, posestnik v Tomaževi Vasi; Pucelj Franciček, posestnik v Dobrovški Vasi; Andrejčič Ivan, posestnik v Žloganji; Sirk Anton, posestnik v Višnjeviku; Ilesič Franciček, posestnik v Vitamarcih; Kržič Franciček, posestnikov sin v Vodica; Brovet Rupert, c. kr. davčni kontrolor v Brežicah in posestnik v Trebnjem na Dolenskem; Skušek Alojzij, c. kr. orožn. stražmojster in posestnik v Spod. Ribnici; Bizilj Ignacij, posestnik v Gor. Gameljnah; Mulej Ivan, posestnik na Selu; Pazlar Josip, posestnik v Mlinem; Mandeljc Blaž, posestnik v Mlinem; Marolt Ivan, posestnik v Zagorica; Trpinec Josip, posestnik v Mlinem; Torkar Ivan, krojač na Selu; Pazlar Ivan, posestnik v Mlinem; Kunčič Ivan, posestnik in mlinar v Mlinem; Žvab Franciček, posestnik v Mlinem; Rojina Ivan, posestnik v Spod. Šiški; Strupi Franciška, posestnica v Spod. Šiški; Skumovec Ivan, posestnik na Dovjem; Kosmač Jernej, posestnik v Mojstrani; Košir Josip, posestnik v Mojstrani; Skumovec Martin, posestnik na Dovjem; Ancelj Tomaž, posestnik na Dovjem; Gugelj Alojzij, posestnik na Dovjem; Klinar Franciček, posestnik na Dovjem; Lendero Josip, posestnik v Loki pri Zidanem Mostu; Nemanič Ivan, posestnik v Sorzaku; Vovk Martin, posestnik in čevljar v Metliki; Simonič Marko, posestnikov sin v Draščih; Barle Konrad, učitelj v Metliki; Plut Matija, posestnik na Vrtači; Slaneč Marko, posestnik v Slamni Vasi; Plešec Martin, posestnik v Vidošičah; Maver Ivan, posestnik v Boljuncu; Gruden Ivan, gostilničar v Nabrežini; Lenger Franciček, trgovec v Žireh; Mahovne Štefan, posestnik v Žireh; Pogačnik Edvard, trgovec in posestnik v Cerknici; Robič Franciček, posestnik v Kranjski Gori; Cuznar Josip, posestnik v Ratečah; Cuznar Šimen, posestnik v Logu; Kokalj Ivan, posestnik na Brezju; Köstner Josip, posestnik v Preriglu; Vogein Ivan, posestnik v Preriglu; Balant Martin, posestnik v Vratah; Železnik Andrej, posestnik v Črnem Potoku; Černjač Matevž, posestnik v Matenjivasi; Marc Josip, posestnik in mesar v Ajdovščini; Kračič Peter, posestnik v Grijučah pri Šturiji; Sartory Franciček, posestnik v Ajdovščini; Simonič Anton, posestnik v Rozalnicah; Vraničar Ivan, posestnik v Slamni Vasi; Terjašek Jurij, posestnik v Razgorcah; Marinček Alojzij, posestnik in župan v Cerkljah; Vahčič Ivan, posestnik in trgovec v Cerkljah; Borštnik Franciček, c. kr. umir. gimn. profesor v Borovnici; Rejec Štefan, zasebnik v Dolah; Svet Ivan, posestnik v Dolenjivasi pri Cerknici.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Ribnem, ki bo v sredo, 6. prosinca 1904 po popoldanskem cerkvenem opravilu v šoli.

S P O R E D :

1. Načelnikovo poročilo.
2. Pobiranje udnine za l. 1904.
3. Naročanje sadnega drevja.
4. Nasveti in predlogi.

Opomnja: Če bi ob določenem času ne bilo zadostno število udov, bo pol ure pozneje zbor sklepal pri vsakem številu udov.

V Ribnem pri Bledu, dne 22. grudnia 1903.

Janko Vrežec, načelnik.

Listnica uredništva.

J. Ž. v S. Kaj imenujete šen v konjski nogi? Mi tega ne vemo, zato na Vaše vprašanje ne moremo odgovoriti.

J. Z. pri Se. T. O gnojenju trt z umetnimi gnojili kakor tudi s hlevskim gnojem in z mešanecem smo letos že večkrat pisali in Vas opozarjamo na dotične spise.

J. M. v Š. J. Turščica, ki se rabi za kuhanje špirta, je navadna in stane kolikor vsaka druga. V kolikem času se prasič s turščico odebeli, je zavisno od starosti in od plemena. - Predivo je najbolje doma prodati, ker našega prediva ne kupi nobena tvornica.